

15/8/84

Ο σκηνοθέτης Κώστας Μπάκας τονίζει Μάθαμε να ζούμε με δάνεια οικονομικά και καλλιτεχνικά

Η τραγωδία είναι ο μεγεθυντικός καθρέφτης που μεγαλώνει τα ελαττώματα της ψυχής μας

Από τους πιο αξιολογούς ηθοποιούς του Θεάτρου Τέχνης, μαθητής του Κάρολου Κούν, και ένας από τους πιο άξιους σκηνοθέτες της νεότερης γενιάς, της σειράς που ήρθε μετά από τους παλιότερους δασκάλους, ο Κώστας Μπάκας μπορεί να χαρακτηριστεί σαν ο σκηνοθέτης που δεν σημείωσε ποτέ άποτυχια. Ανεβάζοντας έργα με ένα πλήθος από θιάσους (θυμίζουμε μερικά: το «Κόκκινα τριαντάφυλλα για μένα», την «Ανάσταση», το «Στό θυβό», την «Κυρία του Μαξίμ» και τόσα άλλα) και κωμωδίες του Αριστοφάνη στο Εθνικό Θέατρο, έπαινεθηκε πάντα από την κριτική και από το κοινό, πολλές φορές ένθουσιαστικά.

Στη Θεσσαλονίκη έχουμε δει πολλές παραστάσεις του από ιδιωτικούς θιάσους, καθώς και το «Παραμυθι χωρίς όνομα» του Κομπανέλλη, που ανέβασε τα ΚΘΒΕ με πολλή επιτυχία, αλλά άτυχώς δεν τό παραύσιασε σε μεγάλο αριθμό παραστάσεων για λόγους που δεν ξέρουμε. Τώρα, σε λίγες μέρες, θα δούμε την κωμωδία του Αρμένη -Βασίκα με τον Θανάση» με τον Θύμιο Καρακατσάνη, που ακηναθέτσει ο Κώστας Μπάκας.

Ο σκηνοθέτης Μπάκας ακολουθεί μια επιτυχημένη πορεία, όπως επιτυχημένη ήταν και η καριέρα του σαν ηθοποιού, μια κοριέρα που αναγκάστηκε να διακόψει για λόγους υγείας. Μόνο που τό εμπόδιο αυτό βγήκε για τό καλό της ελληνικής σκηνοθεσίας μιά και έχουν λιγαατέψει επικίνδυνα οι αδειαι σκηνοθέτες.

Με τον ηθοποιό και ακηνοθέτη είχαμε μιά μακρά συνομιλία, κυρίως γύρω από τό θέμα, τό φλέγον πραγματι, της παρουσιάζσεως αρχαίων έργων, τραγωδιών και κωμωδιών, σημερα, από ελληνικά συγκροτήματα, κρατικά και μη. Είναι εκδηλο πόσα ταλαιπωρείται τό αρχαίο δράμα και επίσης ή άττικη κωμωδία. Ο Μπάκας που πέτυχε υφαιεις παραστάσεις κωμωδίας και που τον κοιει ο καημός της διδασκαλίας τραγωδίας (περιεργως δεν του αναθετεί το Εθνικό μιά «Αντιγόνη» ή έναν «Πηλοπύτος» και θέ πρέπει να τό μετονομάσει) έχει πολλά να πει πάνω στο θέμα αυτό.

τελευταίον καιρό, τα τελευταία χρόνια θα λέγαμε, προσπάθειες ανανέωσης των παραστάσεων τραγωδίας και αρχαίας κωμωδίας και διαπιστώνουμε μιά σειρά από ακρότητες που μας κάνουν να αναρωτιόμαστε ποιά είναι τό μέλλον των παραστάσεων αυτών και τώ αναζητήσεως ή πειραματισμών. Παιά είναι ή δική σας γνώμη πάνω στο θέμα αυτό.

— Οι ακρότητες στις παραστάσεις τραγωδίας είναι δικαιολογημένες από τη στιγμή που μάς έχουν πείσει ότι, προκειμένου να αντιμετωπίσει κανείς ένα έργο από αυτό είναι και υπερόνθρωπο. Όταν ένας καλλιτέχνης, μέσω αυτής, τό εσωτερικό πλαίσιο είναι ο μόνος τρόπος ν' αντιμετωπίσει κανείς αυτά τό τόσο οικεία έργα. Τα έργα αυτά μέσα από τη φόρμα τους και μέσα από τις έμπειρίες των προσώπων δεν έχουν άλλο σκοπό παρά να εκσφενδονίσουν τον άνθρωπο στο χάος και κεί μόνος του να κάνει ούτη την υψηλή διαπίστωση, ότι είναι μόνος μέσα στο σύμπαν και, παρά την αντίρρηση του θεού, που έχει από την φύση του, να αποδεχτεί αυτή τη γενικότερη άποξία της φύσης, και, σαν επακόλουθο, να γαληνέψει και να λυτρωθεί από την έγωκεντρική και ούτη την αντίρρηση του θεού, που

— Αρα, στην περίπτωση της κωμωδίας είναι πιο θεμιτές οι έπιμεβάσεις ή οι πειραματισμοί.

— Κι εδώ δεν είναι θεμιτές οι έπιμεβάσεις, αλλά είναι πιο ανεκτά τα όρια. Αλλά και δω, πιστεύω στο παγανιστικό ατομείο (που κλείνει μέσα του τό θρησκευτικό συναισθημα) και στο γλέντι, αυτονόητο τό σύνορο του άλλου χώρου που τό λέμε τραγωδία. Θά μπορούσαμε να πουμε ότι είναι ή άλλη όψη του νοηματοσ. Στην τραγωδία ο ήρωας κορυφώνεται, στην κωμωδία δεν υπάρχει αυτό τό κορυφωμο. Ο ήρωας προσπαθεί να βρει λύσεις στο πρόβλημα, λύσεις πονηρές και άστείες, αλλά

κάτω, Αν και πιστεύω ότι αυτός που μπορεί να κάνει μιά κανονική παράσταση έργου με έπιτυχία, δεν τόν έχει ανάγκη τόν πειραματισμό.

Και πάλι ο λόγος για την τραγωδία

Τό θέμα των παραστάσεών αρχαίας τραγωδίας από τό σημερινό ελληνικό θέατρο είναι και ανεξάντηλο. Ρωτούμε τον Κώστα Μπάκα:

— Πιστεύω ότι είναι ή προσφορά των κρατικών σκηνών στην έρμηνεία αρχαίου δράματος και παιά ή έπιτυχία τους.

— Επιτελούν τις προθέσεις τους, αλλά νομίζω ότι μένουν στις προθέσεις. Για τό μιλήσαμε για καλές παραστάσεις στην τραγωδία θα έπρεπε να μπορούμε να πουμε ότι κάνουμε καλές παραστάσεις σ' άποιαδήποτε έργα. Η τραγωδία είναι ή «ελάττωμα» να είναι ένας μεγεθυντικός καθρέφτης μέσα στον οποίο θέλουμε να δούμε τό πρόσωπο μας ή την ψυχή μας. Ετσι κάθε μειονεκτμία του προσώπου ή της ψυχής εκεί πολλαπλασιάζεται. Η τραγωδία είναι ένα τραγούδι να τραγουδιέσαι χωρίς μικρόφωνο. Είναι τό άκόν που δοκιμάζονται τό μέταλλα. Είναι ο εξομολογητής που δεν μπορεί να του πες ψέματα. Χρειάζεται όχι μεγάλους υποκριτές, χρειάζεται σεμνούς, ασκητικούς και άσκημένους καλλιτέχνες. Ηθοποιός μιά φορά άποδοση όλο είναι ή τραγωδία. Τό ίδιο και ο σκηνοθέτης και όποιος άλλος άσχερατί με τό στήμα ενός τέτοιου έργου. Πιστεύω ότι αν πάει κανείς μιά έπισκεπή στο θέατρο της Επιδάουρου και μείνει για λίγο μέσα σ' αυτό τό χώρο, μπορεί να ανακαλύψει ίσως, όχι να γνωρίσει, αυτές τις ύπέριτες ισορροπίες που έχει και ή τραγωδία. Εγω μιά φορά άσχελλήθηκα με τραγωδία, περισσότερο για να αναγκαστώ να καταθέσω τα όπλα της έμπειρίας και να πω φράσεις για να νιώσω τη ρίζα αυτών των λόγων, δηλαδή να νιώσω την ανάγκη να

Η παραστάση και η ομάδα της «Φαίδρας» στο Εθνικό Θέατρο

Θεατρικές παραστάσεις

Μπόστ, «Μαρία Πενταγυώτισσα» από τό Καθεάτρο

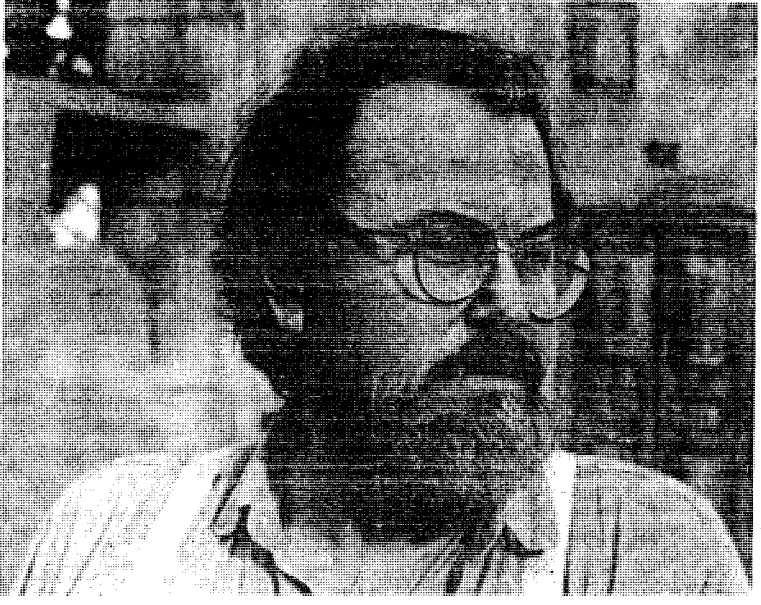
Επαναλαμβάνοντας τό πείραμα της «Φαίδρας» ο Μπόστ προσπάθησε να ασπρίσει τον Αιχκό θύλο της Μαρίας Πενταγυώτισσας ανακατεύοντας στοιχεία του θύλου αυτού με την σημερινή ελληνική πραγματικότητα, την «άλλαγή», τους υποσυργούς, φράσεις - κλειδιά και άλλα παρόμοια. Τό άτυχιο είναι ότι δεν μπόρεσε να έπναλάβει την έπιτυχία της «Φαίδρας» που πέρα από τό άλλα χαρακτηριστά της είχε, βασικά, μιά άσπτηρή γραμμή που χαρακτηρίζει όλα τό στοιχεία του έργου, αλλά και της παράστασης. Με την «Μαρία Πενταγυώτισσα», που δεν της λείπουν στιγμές σωστής σάτιρας, έχουμε ώστόσο ένα ανακατεμο γλωσσός (τό κανονικής και της «μυστικής»), θεατρικών τρόπων και άκόμη στοιχείων άπ' όπου έλειπε άπ'άυτα ή έμπνευση ή έμοιαζαν με παραγειώματα. Και, θέβαια, είναι άπαράδεκτος ο διασυργός του ιερέα, όχι γιατί δεν θα μπόρουσε να υπάρχει ένας παπάς που δεν σέβεται τό σχήμα του και την άποστολή του (δυστυχώς, ύπάρχουν), αλλά γιατί ή ακηνική παρουσίαση του ιερέα άσχημονούνα σε μιά από τις ρίζες μας, την ακηνή παράδοση της ορθοδοξίας, που δεν μπορεί να βίξει κανείς, ούτε «θεατρική άδεια». Γενικά τό έργο του Μπόστ έδινε την εντύπωση μιάς συρραφής από σκέτες, που κάπου δευάταν με την Μαρία Πενταγυώτισσα και τό θύλο της, που ή άπομυθοποίηση του δεν φτάνει να δώσει ένα άξιο έργο.

Τό άτυχιο είναι ότι τό έργο του Μπόστ δεν έπεσε και σε έμπειρα χέρια, που ίσως να περιείσχε κάτι. Τό συγκρότημα του Καφε - Θεάτρου Αντιγονιδών είχε τρομερές αδυναμίες και, πάω άπ' όλα, περιφρονήθηκε ή άνάγκη χρησιμοποίησης ενός σκηνοθέτη τό πρόγραμμα αναφέρεται σαν άρμόδιος για την «ευγενική έπιμέλεια παράστασης» ο Αντώνης Ξένος που δεν έδειξε να κατάφερε και πολλά πράγματα. Ο κάθε ηθοποιός έπαιξε κατά τό κέφι του ή τις δυνατότητες (που στις περισσότερες περιπτώσεις ήταν άπειλαστικά λίγες), ενώ αυτό που συνήθως λέμε «ριθμικό παραστάσεως» δεν ύπρχε. Είναι κρίμα που ά ερασιτεχνισμός (ό ουσιαστικός ερασιτεχνισμός) καλλιεργείται με τόσο πάθος στην πόλη μας και στον κοινό μας και άκόμη είναι περισσότερο κρίμο που ά ερασιτεχνισμός αυτός ένοβαρρύνεται και ενισχύεται οικονομικά. Δεν έρω αν οι όποιοι άρμόδιοι καταλαβαίνουν τι και πώς έζημιά κάνουν στο θέατρο, στους νέους που φιλοδοξούν να τό υπηρετήσουν άλλα και στο κοινό, που έπαναφέρεται στην εποχή των μουσουλκικών και του φτηνού θεαματος, λυπούμαι που τό λέω, αλλά πολλοί από αυτούς που θέλουμε στις «Γορτές άνοιχτού θεάτρου» θα πρέπει να άφήσουν τό θέατρο ησυχου και να κοιτάξουν, όσο είναι καιρός, να καταπιστούν με κάποιο άλλο έπαγγελμα.

Για να μην αδικηθεί, ώστόσο, κανένας, θα πρέπει να αναγνωριθεί ότι ή Ελένη Γερασιμίδου, που υποδύθηκε τό υπακότατο της Πενταγυώτισσας, έδειξε ότι έχει ταλέντο, τό οποίο, όμως, δεν πρέπει να τό σπαταλεί για να περιείσσει καταστάσεις. Από τους υπόλοιπους, χωρίς να μπορεί να τους επανείσει κανείς για την τωρινή άπόδοσή τους, θα μπορούσαν με πολλή δουλειά να βελτιωθούν ή Μαρία Μάλιου, ο Αντρέας Μπίσης και ο Αλέξανδρος Τσακίρης ή άκόμη και ο Πάνος Μαραγάς. Επαναλαμβάνω όμως την προύθεση: παλλη δουλειά και άλλη τόση σοβαρότητα στις ενεργείες τους. Για τους υπόλοιπους άς μην μιλήσω καλύτερα.

Η μουσική του Γιώργου Γερασιμίδη δεν ένοχλούσε μέσα στο έπίπεδο της παράστασης, αλλά δεν έδειχνε και ιδιαίτερη έμπνευση. Τό σκηνικό άπαράδεκτο, τα κοστούμια έδειχναν ότι ο Κώστας Βενιζίνουσ έδω μισοστόμο να έξεληθεί. Τό ίδιο χωρίς έμπνευση οι χορογραφίες της Αλίκης Ουσταμασιδου Συμπερασματικά: πολύ χρέμα για τό τίποτα.

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΙΟΥ

Η ελληνική ποίηση

